

episcopum, qui nos præcessit ad Dominum, hujusmodi litteras dederamus, ut nulla licentia esset sine consensu tuo in Illyrico episcopos ordinare a præsumere: quæ utrumquæ te pervenerint, scire non potui. Multa enim gesta sunt illic per contentionem ab episcopis in ordinationibus faciendis, quod tua melius charitas novit. Et ideo sollicite agere te oportet, ne, ut factum est, certatim in una ecclesia dum ordinare præsumunt indignos, veluti tres b episcopos fecisse videantur. Ad omnem enim hujusmodi audaciam comprimendam vigilare debet instantia tua, Spiritu in te sancto fervente: ut vel ipse, si potes, vel quos judicaveris episcopos idoneos cum litteris dirigas dato consensu, qui possit in ejus locum qui defunctus vel depositus fuerit, catholicum episcopum, et vita et moribus probatum, secundum Nicæna synodi statuta, vel ecclesiæ Romanæ c clericum de clero meritum ordinare.

MONITUM IN EPISTOLAM SEQUEMTEM.

I. *Epistola sequens Siricio ab aliis adjudicata, ab aliis abjudicata, quibusdam dubia.* — Longum esset varias eruditum de hac epistola sententias, et argumenta quibus suam quisque fuerit, referre. Sed et de his præorsu tacere mihi non licet. Blondellus in Pseudo-Isidoro pag. 550, quædam de illius veritate dubitandi semina primus, quod sciam, jecit. Fatetur quidem Ferrandum diaconum in Breviatione canonum art. 6, 130, 158 et 174 epistolæ hujus meminisse, eoque, utpote qui ad annum Domini 517 vixerit, idoneum esse ad conciliandam illi auctoritatem: duo tamen adversus eam opponit, primum, quod nulla ejus existit in veteri Romanæ ecclesiæ codice memoria; alterum, quod tota prope modum ad verbum decripta sit in epistola Innocentii ad Victricium: tunc hæc lectorum iudicio permittit. Papebrocius consularum notam additam censet. Pascuasius Quesnellus dissertatione 15, in Leonis opera pluribus contendit, et hæc epistolam, et conciliium Africanum in quo dicitur lecta, merum e se impostoris figmentum. Scripti utriusque veritatem Emanuel a Schelstrate eccles. Afric. dissert. 5, cap. 12, defendit. Sebastianus le Nain Tillem. tom. X, p. 793, ubi ea quæ ipsum moveant proposuit, pro insita sibi modestia, eruditorum iudicio cuncta permittit, male Baluzii exemplo in suspensio ea relinquere, quam quidquam temere definire. Postmodum tamen Steph. Baluzius, ad calcem editionis lib. de Concord. sacral. et imp. anno 1704 recenset, pag. 1359, adjecta singulari adversus Quesnellum dissertatione de concilio Teleptensi, se hæc in re minime dubium aut incertum ostendit, sed epistolæ nostræ veritatem acriter tuetur.

II. *Asseritur Ferrandi auctoritate.* — In hac dissertatione primum conjicitur, quibus Quesnellus Ferrandi opusculum interpolationis suspensum haberi vult, confutatis, affirmare non dubitat, et vix ullam esse veterum Scriptorum lucubrationem adeo sanam,

A adeo integram, et in quam minus grassatæ sint manus non dicam impostorum, sed imperitorum librorum, et adenque et puram esse ab his maculis quibus illam aspergere conatus est Quesnellus. Tum bis addit, etiam si quædam in ea Ferrandi collectione menda, quædam obscura certo probarentur, minime inde consequi, ut quoties occurrit epistolæ Siricii mentio, illinc protinus expungenda esset; alioqui de auctoritate omnium ferme veterum Scriptorum actum iri, si semel licentia ista invalescat. Subinde vero Quesnellum indiligentiam in eo maxime arguit, quod sub fine cap. 1, de Chiffletio ait, et Codicem Trecentem commemorat, qui Zellensem synodum appellat eandem, quam alii Telensem: sed unicuique est adversus innumeros. Non enim præter Trecentem, innumera sunt Breviationis Ferrandi exemplaria, sed unicum Corbeiense. Hujus autem codicis ætas, siquidem mille ac centum annos superat, edito Ferrandi operi non mediocrem præstat auctoritatem. Cum igitur, Quesnelo ipso cap. 2, n. 1, fatente, et de Telensi seu Zellensi concilio epistolæ quæ ei annexa sinceritate secure pronuntiari possit, si de ipsius Breviationis integritate constaret; et concilium illud et epistolam in eo lectam sinceram esse merito pronuntiat Baluzius, ubi Ferrandi Breviationem ab omni depravationis suspitione vindicavit.

III. *Teleptensis in concilio fuisse recitatam.* — Alterum Quesnelli adversus epistolæ hujus veritatem argumentum reperitur ex concilio, cui illa annexa est, nomine. Constat enim, inquit cap. 3, et ubique *Teleptense* scribi, nec librariorum errore ita scriptum. Liqueat parvo unicam esse Telensem civitatem, quæ in præconsulari jacet provincia: Donatianum autem, Teleptensem in Bizacena episcopum, synodum in præconsulari habuisse, somnium est impostoris, cui nec disciplina ecclesiastica: nec Africanarum regionum notitiæ satis adfuit, ut scite fraudem texeret. Hic mirari satis nequitium quantum cuique imponat præconcepit vis opinionis. Ut enim mittamus veterem codicem Vaticanum, in quo prædictum concilium *Thelesense*, duos Regios, quorum in uno *Telense*, in altero *Telinense* nuncupatur; in ipso Thuanus, nunc Coltherino not. 932 quem Quesnellus penes se habuit, quem ne passim in suo Codice laudat, legerat est in generali indice cap. 62: *Constitutum Teleptensis concilium, id est in Africa, juxta decretalem Siricii papæ; ac deinde in ipsius fronte concilii, incipit concilium Teleptense super Tractatoria sancti Cyrilli papæ urbis Romæ per Africam... congregato concilio in ecclesia Apostolorum plebis Teleptensis.* Virum oculatum quo pacto fugere potuit trina illa *Teleptensis* vocabuli repetitio? an ista loca *epusulare* amisit? Si autem vel codicem, qui penes ipsum erat, legere neglexit; quæ fides habenda pronuntiant, et constat ubique Telense scribi, nec librariorum errore ita scriptum? Præterea in altero ms. Coltherino not. 3368 duplex habetur ejusdem concilii exemplum: et in primo quidem *Telense*, in altero autem *Telense* nuncupatur, addito ad calcem, *Explicitum canones Thelesenses*. Donatianus vero in primo exempli *Teleptensis*, et in altero *Telensis* civitatis episcopus appellatur. Cum igitur Donatianum Teleptensis seu Teleptensis ecclesiæ episco-

a Idem Thessalonicensis antistitis privilegium ita confirmant Coelestinus I epist. 2, et Xystus III epist. 8, ut Xystus metropolitani, ep. consulto, provinciæ quæ episcopos ordinandi jus serret. De hoc autem jure infra derogat Siricius, cum Anysio injungit, ut episcopos vel ipse, vel per quos velit antistites ordinet.

b Ad id quod anno 362 in Antiochenâ Ecclesiâ factum est, videtur Siricius alludere. Cum enim ibi duo jam essent episcopi, Euzoius scilicet ac Meletius, tertius a Lucifero Calaritano imprudenter ingitutus est Paulinus. Subinde etiam Meletio ac Pau-

lino ab Appollinariis adjectus est Vitalis. Hujus autem ecclesiæ ideo probabiliter ponit exemplum, quia cum Meletio Flavianus et Evagrius Paulino non ita pridem subrogati fuissent, recruduerant discordia, et, ut Ambrosius epist. 56, n. 1, loquitur, *gravis toto orbe stabat discordia.*

c Ista exceptio regulam firmat generalem, quæ episcopum a clero propriæ ecclesiæ, cui ordinandus est, assumendum esse præcipit; simul et Romanæ ecclesiæ in Illyrici provincias quoddam speciale jus designat.

pum, ac Bizacenzæ provinciæ primatem anno 417 A fuisse in confesso sit, quod et illius subscriptio in concilio Milevitano II ann. 416 habito probat, ac nihilominus *Telesense* civitatis episcopus manifesto librorum lapsu scribatur; cur non item librorum lapsu factum credamus, ut concilium, quod nonnullis in mss. *Teleptense* legimus, in aliis *Telesense* scriberetur? Idem vero concilium a Ferrando *Zelense*, quia re ipsa Zellæ habitum sit, ab aliis autem *Teleptense*, quia ad Teleptensem diocæsim Zella pertineat, nuncupatum Baluzius opinatur: « eo modo, quo Loaisa concilium *Tarraconense* vocavit illud, quod temporibus Sisebuti regis habitum fuit apud Egaram in provincia Tarraconensi; Sirmondus vero *Magalonense* illud, quod convenit apud Juncarias in territorio Magalonensi. »

IV. *Alterius epistolæ Innocentii cum ea consensione nihil ejus veritati officere.* — Item objectum aliud, ex summa epistolæ Siricii cum altera Innocentii ad Victricium consensione petitum, hac diluit Hincmari Remensis to. II, p. 461, observatione: « Hic est enim mos apostolicæ sedis pontificibus, ut verba decessorum suorum quasi propria in suis ponant epistolis. » Quam quidem observationem Hincmarus Landunensis ibid., pag. 624 et 631, *verissimam* esse confirmat. Quamquam non aliunde forsitan nitatur hæc illorum observatio, nisi quod in epistolis ab Isidoro confectis eadem frequenter repetita deprehendantur. Saltem illud certum, quod adjungit Baluzius, ipsum Innocentium in epistola ad Exsuperium cap. 1 propria verba epistolæ suæ ad Victricium cap. 9 exscribere. Ex quo minus mirum videri debet, si et decessorum scripta, quæ cum illius sede quodam modo propria ipsi evaserant, pariter exscribat. Immo mihi utramque epistolam conferenti persuasum est, Innocentii epistolam ex epistola Siricii, non hanc ex illa expressam esse. Idemque iis persuasum iri confido, qui quæ in epistola Siricii explicatione egeant, in Innocentii epistola ut plurimum suppleri animadvertent; adeo ut Siricii verborum suorum auctor, Innocentius Siricii interpretes plane appareat. Veri enim simile non est eum qui ex Innocentii verbis epistolam componere, et Siricio affingere voluisset, quædam illius verba, quæ ad perspicuitatem sententiæ videntur necessaria, fuisse omissurum. Ex his autem locis nonnulla nunc essent indicanda, nisi hoc notis commodius servaretur. Ad Innocentium quod attinet, plures a Siricio jam præscriptas regulas epistolæ suæ inserendo convenienter Victricio satisfecit, nihil ab ipso novum postulanti, sed regularum librum, quo « qualis servetur in urbis Romæ ecclesiis disciplina » edoceret, expetenti.

V. *Rejicitur quæ fingitur ejus supponendæ causa.* — Neque hic locus ullus est viri clarissimi suspicioni, qua censet aliquem Romanæ amplitudinis auctoritatisque præpostere studiosum, cum videret Romanorum pontificum Zosimi, Bonifacii et Cælestini male cessisse operam, quam pro jure appellationum ad Apostolicam sedem in Africanas provincias invehendo posuerant, in animum induxisse suum, ut has Siricio litteras supponeret, celebremque fingeret Africæ synodum eas recipientem, quo infausti exitus memoria obliteraretur. Sane hujusmodi suspensiones ea levantur atque remouentur facilitate, qua et injiciuntur. Immo ab hujus generis signentis tum quisque Romani nominis studiosus deterri debuisset, cum recens probasset Afrorum in iis excutiendis, quæ sibi conciliorum nomine obtrudebantur, diligentiam. Quis etiam tam hebes erat, ut rei tot gestis consignatæ, atque ipsius Africanæ ecclesiæ canonum Codici insertæ memoriam obliterari posse speraret? Sed et si cui tantum fuisset Romanæ amplitudinis studium, ut hujus rei gratia nec falsa scripta comminisci vereretur, is dubio procul sedis illius jus apertioribus ac magnificentioribus verbis, quam quibus Siricius num. 2 utitur, explicitisset.

VI. *Siricium verbis monendi et rogandi ad ea quæ præcepta essent persuadenda non absurde assum esse.* — At, inquit laudatus vir cap. 5, n. 7, « manifestam faciunt impostoris malitiam vel iuscitiam verba hæc capituli 9, « Suademus ut sacerdotes et levitæ cum uxoriibus suis non coeant; » necnon ista, « Hortor, moneo, rogo, etc. » In his tamen verbis nil simile nobis apparere ultro fatemur. Neque enim sic ea dici, ut obtendit vir eruditus, intelligimus, « quasi lege continentiarum non tenerent sacerdotes et levitæ; » sed ut ad eam legem servandam quæ tenebantur, hortando, monendo, rogando, suadendo inducerentur. An ad ea tantum, quæ ex animi libera voluntate pendent, ac nulla præcepti necessitate exiguntur, est hortandi, monendi, rogandi et suadendi locus? Ipse Siricius, ab ipso epistolæ suæ præcæpio ea ad quæ subinde hortatur, non mera consilia esse indicat, sed *præcepta*, et ea quidem, quibus eo magis quisque teneatur, quod *non nova*, sed vetera constituta sint. Quocirca iisdem expositis subjicit: « Si quis sane inflatus mente carnis suæ ab hac canonis ratione voluerit evagari, sciat se a nostra communione seclusum, et gehennæ pœnas habiturum. » Nemo certe ullum, ob consilia neglecta, aut a communione sua secludendum esse, aut gehennæ pœnis obnoxium fore censuerit. Ad hæc, uti jam Baluzius observavit, Innocentius epist. 3, ad Exsuperium, n. 3; Siricii de continentiarum lege verba laudans, ea « beatæ recordationis viri Siricii *monita*, » non præcepta, nuncupat. Ipse quoque Siricius in epistola 4, n. 5, id, quod velut « contra apostolica præcepta, » factum vehementer improbat, ne deinceps fiat, verbo *admonendi* prohibet in hunc modum, « Quod ne fiat ultra admoneo. » Et epist. 10, n. 6: « Hominiibus coinquinatis et infidelibus... mysterium Dei credere non oportere, veneratione religionis ipsa suadente, moneo. »

VII. *Afrorum erga sedem apostolicam observantia.* — Jam præmiserat Quesnellus cap. 3, n. 3: « Certum est per eam ætatem, Africanos suarum ecclesiarum administrationem ex propriarum synodorum canonibus gessisse, nec leges ecclesiasticæ disciplinæ a transmarinis regionibus sibi imponi passos esse. » Verum id, quod pro certo ponit, cum iis quæ sub Siricii successoribus Anastasio, Innocentio et Bonifacio gesta sunt, componere prorsus non valeat, si hinc Siricii litteræ, quod Africano in concilio dicantur lectæ, rejiciendæ sint. Nunc enim Africani, ut et Baluzius annotavit (*Cod. can. Eccl. Afr. c. 56*), litteras scribendas et legatum mittendum decernunt ad Anastasium apostolicæ sedis episcopum et Venerium sacerdotem Mediolanensem, eos oraturum; ut decretum temperent, quod tum observari Africanarum Ecclesiarum status non permittebat. Modo Anastasii ejusdem litteris in concilio suo recitatis, gratias agunt Deo, « quod illi optimo ac sancto antistiti suo tam piam curam pro membris Christi, quamvis in diversitate terrarum, sed in una compage constitutis, inspirare dignatus est (*Ibid. c. 65.*) » Ipsi etiam ad eundem papam mittunt rursus litteras, quibus quæ de Donatistis recipiendis decreverint, reverenter exponunt. Subinde et Innocentii litteris, quibus cavebatur « ut episcopi ad transmarina pergere facile non deberent (*Ibid. c. 94.*) » sibi pariter prælectis, hoc ipsum sententiis suis confirmarunt. Demum edito Scripturarum canone sanciant, « ut hoc etiam fratri et consacerdoti nostro Bonifacio vel aliis earum partium episcopis pro confirmando isto canone innotescat (*Ibid. c. 24.*) » Immo ipsummet Siricium ac Simplicianum de infantibus apud Donatistas baptizatis, an ex eis sacri altaris ministros promovere liceat, consulendos duxerunt (*Ibid. c. 47*). Cum igitur erga sedem apostolicam sic affecti essent Africani, eos ann. 418 utiles ac sanis status referens Siricii litteras in concilio suo recitari præcepisse quis stupeat? Sed neque leges litteris illis proprie imponebantur, utpote quibus non

nova edebantur præcepta, sed vetera firmabantur.

VIII. *Epistolam sequentem ad Italos et propter Italos scriptam esse.* — Pari facilitate diluuntur cætera, quæ adversus epistolæ sequentis veritatem obijciuntur. Hujus rei causa observasse maxime juverit, epistolam illam non propter Afros, sed propter eos qui ad Romanum concilium vocati venire non potuerant fuisse scriptam, ac postmodum missam esse ad Afros eo fere modo, quo Damasi epistolam 3 propter episcopos Illyrici scriptam, subinde ad orientales missam, ipsisque inscriptam vidimus. Quemadmodum autem in epistolæ hujus exemplo, quod Orientalibus traditum est, retenta sunt quæ solis Illyrici episcopis dici conveniebant, cujusmodi est illud num. 2: « Unde advertit sinceritas vestra.... hac fide nobiscum Orientales, qui se catholicos recognoscunt, Occidentalesque gloriantur »: ita nec in exemplo Siricii, quod Italici scriptum, sed Afris transmissum, et ab eis in concilio suo recitatum est, mutata sunt quæ de solis Italici dicta fuerant. Hinc illud, « propter eos maxime, qui in præsentia, aut valetudine aut fessæ ætatis causa, adesse minime potuerant, » quod Quesnellus de Afris interpretans omnino absurdum judicat, Italici, de quibus unis dicitur, aptissime congruere deprehenditur. Ex eadem observatione pendet primi capituli seu decreti intelligentia, circa quam memoratus vir frustra laboravit. Istud sane si observasset, procul abfuisset ut cap. 4 diceret, « primum *vobiscum* argumentum ex hujus primi decreti insulsiitate repeti, » utpote « quod quovis modo legeris, nec ad usum loquendi, nec ad grammaticæ leges, nec ad Africanam disciplinam et consuetudinem possis accommodare; » sed hoc ultra fassus esset adeo apte ad consuetudinem ac disciplinam Africanam accommodari, ut vel hinc de totius epistolæ atque Teleptensis concilii veritate dubitare jam desineret.

IX. *Tantum ad nos pervenit beneficio exempli quod Afris transmissum est.* — Observandum est deinde, non aliunde ad nos epistolam istam, nisi gestorum Teleptensis synodi beneficio pervenisse. Eam qualis in hoc concilio recitata est, exhibent diversæ, eæque perantiquæ conciliorum ac pontificiarum epistolarum collectiones, quarum quatuor in bibliotheca Colbertina, duæ in Regia, una in nostra Germanensi, et aliæ alibi asservantur. Sed nec ab eo abest codice, quem *Codicis canonum ecclesiæ Romanæ* nomine Quesnellus donavit. In eo quidem postremum obtinet locum; unde ille postmodum eam additam conjectat. Sed si semel admittatur illa ratio, pariter additi censendi erunt Constantinopolitani, Laodiceni, Antiochenique canones, qui proxime antecedunt; idemque de Damasi ad Paulinum epistola, quæ in eo codice dumtaxat cap. 55, post epistolas Simplicii, Felicis, Gelasii, etc., collocatur, judicium erit. Ex gestis autem Teleptensis concilii qui primum hanc transcripsit epistolam, id unum curavit, ut unde illam acceperit, non lateret. Neque vitio ei vertendum, quod cætera prætermiserit ejusdem concilii gesta: sicut nec nos culpaverit quisquam, quod Romanorum pontificum epistolas diversis in conciliis recitatas, relictis synodalibus gestis, hic exhibeamus. Quemadmodum enim instituti nostri non est, ita nec fuit eorum qui antiquos canones et apostolicæ sedis decreta collegerunt, collectioni suæ gesta synodalia adjungere. Unde eo ex, quod e synodis illis tantum epistolam exscripserint ibi recitatum, consequens non est ut nihil aliud in iis gestum fuerit; neque illud Quesnello colligendum fuit, « quod nullum majoris momenti negotium in illa synodo (Teleptensi) tractandum erat, quam lectio epistolæ vel epistolarum Siricii. » Ipsa præfatio, quæ antiquis in libris huic Siricii epistolæ præmittitur, indicat hujus papæ litteras nonnisi ex occasione, et postquam absoluta essent negotia, propter quæ convenerat synodus, concilio ipso approbante fuisse recitatas. Eam hic Colbertino ex codice descriptam, aliorum exemplarium varietatibus

ad marginem annotatis, omnium oculis subjicere operæ pretium duxi. Sic porro in prædicto codice habetur:

X. « Incipit concilium Teleptense super Tractoria (Corb. ms. Telesim per tractatus) sancti Ciryici papæ urbis Romæ per Africam. Post consulatum gloriosissimi Honorii XI et Constantii II, vi kalendas Martias congregato concilio [in ecclesia Apostolorum] plebis Teleptensis (Idem ms. concilio plebis Telenis, *omissis intermediis*), beatus pater primæ sedis episcopus Donatianus civitatis Teleptensis cum resedisisset, consedentibus secum Januario, Felice, Secundo, Cyrio, Secundiano, Geta (Idem ms. Zeta), Eunomio, Maximiano, Donato, Cresconio, Jocundo, Soprato (Alter Colb. Sopatro), Restituto, Juliano, Maximino, Romano, Teriolo, Nilico, Maximo, Donatiano, Basilio, Papiniano, Januario, Porfyrio, item Porfyrio, Donato, Juliano, Tuto, Fortunio (Duo mss. Fortino, Quantiano), Quintiano, Capione et cæteris episcopis; necnon etiam Vincentio, Fortunatiano legatis provinciæ Proconsularis ad Bizacenum concilium directis, et reliqua » (quæ scilicet in synodo gesta fuerant, et quæ consulto prætermittit antiquarius, ut ad Syricii litteras veniat), « Vincentius et Fortunatianus dixerunt: Etiam cum Thusdrum (Corb. ms. Thosdrum, alter Colb. Thiodrum) fuissemus, sicut mecum recolit memorialis auditio vestra, et epistolas sanctæ memoriæ Syricii sedis apostolicæ episcopi dederamus recitandas, ex quibus cum unam elegeret sanctimonium fratris nostri episcopi Latonii, utrasque nos nunc referre suggestio indicat: has recitari donate. Episcopi dixerunt: Recitentur epistolæ venerabilis memoriæ sancti (Duo mss. sanctæ) Syricii, ut noverimus quid earum textus contineat. Cumque traderentur, Privatus notarius dixit: Exemplar tractoriæ (Quidam mss. Exemplum tractoriæ, seu tractoriæ) episcopi urbis Romæ. Dilectissimis fratribus, etc. » Hic forte quod dicitur concilium Teleptæ « in Ecclesia Apostolorum » celebratum, si quis fictum esse suspicetur ad imitationem verborum Siricii, « qui ad reliquias B. Petri » convenisse se præfatur; eo iniquior videbitur illa suspicio, quod in quavis orbis parte dicatas Apostolis Ecclesias haberi insolens non est.

XI. *Teleptense concilium suppositionis suspectum immerito dici.* — His probe consideratis, judicet quisque meritis conjecturis ut suppositum rejicere liceat concilium Africanum in pervetustis exemplaribus, ac nominatim Corbeiensi, quod medio sæculo vi recentius non est, asservatum, et Ferrandi diaconi Afri, qui eodem sæculo vi ineunte florebat, auctoritate fultum; concilium, inquam, in quo notantur dies et consules quibus habitum est, locus in quo celebratum, episcopus qui ei præfuit, et cæteri episcopi qui eidem interfuerunt: tametsi tot in notis nihil deprehendatur, quod non consentiat aut repugnet historice veritati. Certe Donatianum anno 411 Teleptensis Ecclesiæ episcopum exstitisse ex Collatione Carthaginensi habemus. Eundem saltem ab anno 416 Bizacenæ provinciæ primatem fuisse testis est illius concilio Milevitano n subnexa subscriptio, idque diserte firmat canonum Eccles. Afric. Codex c. 127. Eum quoque ad annum 418, quo Teleptense concilium consignatur, superstitem fuisse fidem facit generalis Africae synodus, prout apud Lab. to. II, pag. 1578, legitur, kalendis Maiis ejusdem anni 418 habita. Nec repugnat, provincialem synodum aliquanto ante generalem vel propriorem negotiorum causa, vel ut res ad generalem deferendas præparet, celebrari. Præterea Vincentium et Fortunatianum, qui Teleptæ interloquuntur ut Proconsularis provinciæ legati, alias etiam eodem munere functos esse tum ex Milevitano n concilio c. 27, tum ex Codice can. Afric. Eccl. cap. 97 et 127 discimus.

XII. *Tractoriæ nomine quid intelligatur.* — *Tractoriæ* seu *tractoriæ*, vel *tractatoræ* vocabulum, quo donatur hæc epistola, et in quo exprimendo eadem

apud Augustinum est veterum cōdicum varietas, ad ecclesiasticum n-um a jure civili translatus fuit. In Codice Theod. lib. viii, specialis est titulus 6, de tractoriis et statusis, ubi tractoria id est quod epistola, qua castrensibus munis absolutū dōmum dimittebantur, ut etiam liquet ex lib. vii, tit. 18, leg. 11. Alias diploma sonat, quo publicè vel auctoritate vel executionis accipiendæ sit potestas. Eo Afri ad ecclesiasticas litteras enuntiandas uti solent. Hac voce apud Augustinum epist. 43, h. 8 et 9, indicatur epistola, qua episcopi ad synodum vocabantur: at Serm. 2 in Psal. 36, n. 19 et 20, epistola synodica Maximianistarum per universam Africam missa tum ab ipso Augustino tum a Maximianis Tractoria seu Tractoria nuncupatur. Eadem voce Augustinus epist. 43, n. 8, litteras intelligit per totum orbem terrarum missas super eorum nomi- ne qui vel fuerint convicti, vel de objectis criminibus respondere pertinaciter noluerint. Eodem intellectu Marius Mercator in Commonit. Tractoriam appellat Zosimi epistolam de Pelagii et Coelestii damnatione omnibus ecclesiis inscriptam.

EPISTOLA V.

B. SIRICII PAPÆ AD EPISCOPOS AFRICÆ.

Stricius cum synodo ubi edisseruit quanta episcopis cura esse debeat de Ecclesie munditie, præcepta vetera a nonnullis jam neglecta restaurare studens, statuit qualiter ordinandi episcopi, ne clericus viduam ducat uxorem, nec ad clerum admittatur qui viduam duxerit, aut qui post remissionem peccatorum cingulum militiæ secularis habuerit; ne ex aliena ecclesia clericum quis ordinet. Item de objectis non suscipiendis. De recipiendis Novatianis et Montensibus, qui ad Ecclesiam redeunt. De continentia sacerdotum ac levitarum. Ut iudicium misericordie non desit.

Dilectissimis fratribus et coepiscopis per Africam, C
SIRICIUS A.

1. Cum in unum plurimi fratres convenissemus ad sancti apostoli Petri reliquias, per quem et apostolatus et episcopatus in Christo cepit exordium, b placuitque propter emergentes plurimas causas, quæ

a Tres mss. Colb. cum Fossat. et Corb. necnon Merlinus voci Siricius proxime subjiciunt, Diversa quædam cum in unum. Alie hic retinendum id, quod præmonuimus, hanc nimirum epistolam primum Romanæ synodi episcopis scriptam, ac postmodum per diversas provincias, nominatimque ad Afros, primæva inscriptione mutata et ad ipsos Afros accommodata, missam, tantum e Teleptensis concilii gestis, quibus inserta erat, ad nos pervenisse.

b Solus Quesn. placuit, sublata conjunctione que. Hujusmodi pleonasmus præsertim Gregorio familiarissimus est, apud quem secundum mss. exposita questione, ideoque, pro simplice ideo, subjici solet. Unus ms. Colb. placereque. Cæteri, ut apud Merlin., placereque. Totum hoc exordium quamvis Quesnelo Dissert. 43, c. 5, n. 3, fortuitam synodum sonet, concilio tamen prius indicto apte congruere Baluzius recte probat.

c Desideratur apud Quesn., conscientia nostra. In ms. Corb. exstat quidem conscientia, sed deest nostra. Mox editi, Merlino excepto, hac de re, ubi allis in libris, Qua de re, sioc est, Quare, Quamobrem. Eodem intellectu in epistola sequenti n. 5 videri sumus, Qua de re videt, et in epistola 7, n. 5: Qua de re necessarium fuit. Quod observavimus, ut trimum illarum epistolarum unum auctorem esse vel inde confirmetur.

d Particulum præ hic Quesnellus præponit. Incom-

in aliquantis non erant causæ, sed crimina, de cetero sollicitudo esset univoque in Ecclesia curam injunctam habere; sicut apostolus prædicat Paulus (Eph. 4, 27), taleni Deo Ecclesiam exhibendam, non habentem maculam aut rugam, ne per alicujus mortide oris afflatam, e conscientia nostra contumeliam videretur. Quæ de re, meliori consilio id sedit. Propter eos maxime, qui in presenti, d valetudine corporis aut fessæ ætatis causa, adesse minime poterant; quò b perpetua istiusmodi forma servetur, litteras tales dare placuit, non quæ nova præcepta aliqua imperent, f sed quibus ea, quæ per ignaviam desidiamque aliquorum neglecta sunt, observari capiamus, quæ tamèn apostolica e et patrum constitutione sunt constituta, sicut scriptum est: State, et tenete traditiones nostras sicut per verbum, sicut per epistolam (II Thess. ii, 14): Illud certè vèstram debet mentem, dilectissimi fratres, vehementius exultare, ut ab omni labe sæculi sitis immunes ad Dei conspectum securitè veniamus. Non enim effimus immunes, h quia præsumus plebibus; cum scriptum sit, Cui multum creditum fuerit, plus ab eodem requiritur (Luc. xii, 43). Ergo quoniam non pro nobis tantum, sed pro populo credito cogimur præstare rationem, populum disciplina deifica i humitem credere debemus. Existerent enim nominati, qui statum istarum non tenentes, castitatem Ecclesie præsumptione sua violaverunt, voluntatem populi sequentes, Delique iudicium non timèntes.

2. Ergo ne pari morè silentio committere alique adhibere consensum talibus videamur, unde gehennæ pœnas possimus incurrere, dicente Domino, Furem videbas, et currebas cum eo, et cum viduæ portionem tuam ponebas (Psal. xlii, 18): hæc sunt, quæ deinceps k intuitu divini iudicii omnes catholicos episcopos expedit custodire.

modum vero, quod ex hoc loco vult certam suppositionis argumentum obijci, evanesca præter, ubi hæc de episcopis Romanæ synodo subjectis dicta intelligantur.

e Ita Merlin. cum mss. Alie vero editiones concil. cum Rom., perpetua. Apud Quesn. istud quod perpetua istiusmodi forma servetur una cum sequente verbo placuit mittitur.

f In mss. ut apud Merlin., sed et. Apud Quesn., sed quia et.

g Quesn., apostolica patrum sanctione. At mss., apostolica (vel apostolica) patrum constitutione. Inceptæ lectioni suffragatur illud Carthaginensis II concilii can. 2: ut quod Apostoli docuerunt, et ipsa veterum antiquitas, nos quoque custodiamus.

h Ita tres posteriores mss. ac Merlin. hii duo Crab. qui prætinus. Cæteri libri, hii et prætinus.

i Vox humitem apud Quesn. desideratur. Merlin. præter disciplinam deificam (alii alii sic addunt et humitem. In mss. Fossat. et uno Colb. referre est disciplina Dei humitem. In altero Colb., disciplinam deificam humiliter. Alios duos Colb. cum Quesn. consentientes sequimur.

j Edit. Rom. et concil., indorum constitutiones: refragantibus aliis libris.

k Fossat. mss., deinceps catholicos, omnis dicitur medius verbis. Hi autem voce omnes, si intelliguntur episcopi quibus primum epistola inscripta est.

I. Primum, ut extra conscientiam sedis apostolicæ, hoc est primatis, nemo audeat infringere. In legem enim iudicium est, quod plurimorum sententia confirmatur.

II. Ne unus episcopus episcopum ordinare

In uno ms. corrupte, hæc est prima testatio. In aliis duobus, hoc est primates. Quesn. suppresso hoc est, restituit primates. Rectius in veterrimo Corbeiensis et aliis mss. ut in edit. Rom. et eoyc. hæc est primatis. Mea nempe sententia primum Romano in concilio episcoporum Italorum causa scriptum erat, *Ut extra conscientiam sedis apostolicæ nemo audeat ordinare*, subaudita voce episcopum. At ubi ad Afros perla est hæc epistola, illi decretum idem ad usum ecclesiæ suæ accommodantes, verbis apostolicæ sedis interpretationem adjecerunt, hoc est primatis. Neque hæc in re alio modo recesserunt a Siricij mente. Dubium enim non est, quin si is papa propter Afros hæc epistolam proximè scripsisset, ipse hoc decretum aliter concinns et in hunc modum, *Primum ut extra conscientiam primatis nemo audeat ordinare*; quomodo postea idoneus Siricij interpres Innocentius in epistola 2 ad Victricium Rotomagensem sic illud ad Gallicanam disciplinam aptatum temperavit: *Primum ut extra conscientiam metropolitani episcopi nullo audeat ordinare*. Et id quidem Romani pontificis jus, quo in Italia seu in ecclesiis ipsius synodo subjectis episcopos ordinari citra ipsius conscientiam non liceret, notari ac firmari videtur Nicæni concilii canone 6, ubi synodus Alexandrinæ præsalis de more tribui vult per Ægyptum, Libyam atque Pentapolim jus ei simile, quo Romanus antistes in suburbicariis, ut loquitur Rufinus, ecclesias possidebatur. Proprium autem Africæ morem circa episcoporum ordinationem Afri in concilio Carthaginiensi explicant atque can. 12 stabiliunt. Cam enim Numidius episcopus dixisset, *Aliqui episcopi usurpatione quadam existimant, contempto primato cuiuslibet provincie suæ, ad desiderium populi episcopum ordinare*; ab universis dictum est: *Placet omnibus, ut inconsulto primato cuiuslibet provincie tam facile nemo præsumat, licet cum multis episcopis, in quocumque loco, sine ejus, ut dicitur est, præcepto episcopum ordinare. Si autem necessitas fuerit, tres episcopi, in quocumque loco sint, cum primatis præcepto ordinare debeant episcopum*. Vide et Codicem eccl. Afric. cap. 13. Huic disciplinæ Augustinus, cum in Fas-alensi castello episcopum ordinandum constituisset, morem gessit, ut in ejus epistola 1 ad Cælestinum papam num. 5 visuri sumus. Ad alias provincias quod attinet, jus obtinebat commune, quod Nicæna synodus can. 6 sic explicat: *Generaliter clarum est, quod si quis præter sententiam metropolitani factus fuerit episcopus, hunc magna synodus defuncti episcopum esse non oportere*. Quocirca Siricius, qui episcopis synodo suæ subjectis scripsit, *Ut extra conscientiam sedis apostolicæ nemo audeat ordinare*, si propter Afros primario decretum hoc edidisset; scripsisset dubio procul, ut diximus, *Ut extra conscientiam primatis nemo audeat ordinare*; si propter Gallos aut Hispanos, stylum perinde, atque Innocentius postea, mutasset, ac dixisset, *Ut extra conscientiam metropolitani episcopi nullus audeat ordinare*. Non enim nova præcepta imperare, sed vetera constituta restaurare se velle ab initio proficitur. Et quidem triplex mos prædictus ad eundem redit. Nam et Romanus antistes in suburbicariis ecclesiis, et primas in unaquaque Africæ provincia id erant, quod in aliis orbis Christiani regionibus metropolitanus. Hæc certe mens fuit Ferrandi diaconi in Breviario n. 4, ubi habet: *Ut episcopus a tribus ordinetur, consentientibus aliis per scripturæ confirmationem metropolitani vel primatis. Concilio Nicæno tit. 4, item tit. 6, concilio Antiocheno tit. 18, concilio Laodicensi tit. 12, concilio Carthaginiensi sub antistite Genetilio tit. 10, concilio universali Carthaginiensi tit. 48, concilio*

præsumat propter arrogantiam; he furivum beneficium præstitum videatur. Hoc enim in synodo Nicæna (Can. 4) constitutum est et definitum.

III. Item, si quis post remissionem peccatorum,

Zellensi ex epistola papæ Siricij. Ita ille epistola Siricij Zellensive concilio nihil aliud constitui sentit ac docet, quam quod in prænotatis conciliis docetur; adeo ut circa episcoporum ordinationes quod sibi jus vindicat Siricij in ecclesiis eorum ad quos epistolam istam primario destinavit, hoc Ferrandus vel primatus in Africa, vel metropolitano in aliis provinciis tribui non ambigat. Hinc igitur non *vobis* sed *synodo* tum epistola hujus, tum Teleptensis concilii certum habetur argumentum. Nullis enim nisi Afris venisset in mentem, verbis apostolicæ sedis explicationem hoc est primatis adjicere. Neque minus certo inde conficitur, epistolam hanc non ex alio Innocentij, sed Innocentij epistolam ex ista Siricij fuisse expressam. Perspicuis quippe Innocentij verbis obscura et ad seipsum, cujus Quesselus suspensionem injicit, minus idonea, subdolo artifex nequaquam substituisset.

Ita ms. Corb. cum duobus Colb. ut et apud Innocentium. Alii vero duo, consequatur. Solutus Quesn. consecratur. Editores alij, consequitur.

Vox episcopum a pervetusto ms. Corb. abest non solum hic, sed et in epistola 2 Innocentij ad Victricium. Hæc Siricij verba Ferrandus diac. in Breviario n. 6 mutavit atque interpolavit in hunc modum: *Ut unus episcopus episcopum non ordinet excepta ecclesia Romana*. Quæ exceptio quæ ratione intelligi possit, Baluzius in laudata Dissertatione pag. 1252 explicat. Cæterum in Chalcedonensi concilio act. 11, pag. 693, legitur Bassianus ab uno Olympio Theodosiopolis præsule episcopus Ephesiorum institutus, et exinde tamen tum Procli tum aliorum episcoporum communiore donatus. Verum ipse Olympius sese vim passum obtinens, objecisse tum testatur, *Quoniam extra rationem canonum est, solum episcopum disponere ecclesiam, et maxime tantæ metropolis*. Insuper sive hæc ille vere, sive mendaciter dixerit, proprie Bassianum non ordinavit, sed jam antea a Memnone Evazorum episcopum ordinatum, ut in eodem concilio pag. 688 exprimitur, tantum in Ephesina sede instituit. Hæc spectat quod Theodoretus lib. v hist. eccl. c. 23, Evagrium contra ecclesiasticas regulas ordinatum asserit, quia solus Paulinus eum elegerat, cum absque tribus episcopis ordinationem cuiusquam fieri canones vellent. Unde et qui in synodo Reginisburg. condecorati episcopi, consulto prius Leone III, chorepiscopus non esse episcopos hæc maxime ratione deflimerunt, quia nec ad quamdam civilis episcopalem sedem titulati erant, nec canonice a tribus episcopis ordinati; quod et in Capitulari Aquisgranensi anni 803, c. 4 et 6, p. 581 et 583, repetitur. Levius est quod Quesselus cap. 5, et 6 ex verbis propter arrogantiam, adversus epistolam hujus veritatem infert: *Quasi, inquit, licuerit, modo citra arrogantiam fieri*. Hoc enim arguendum genere nihil magis conficitur quam eo, quo nonnulli, ipsa Siricij a-tate, ex verbis Matth. 1, 25: *Et non cognoscebat eam donec peperit filium suum primogenitum, Mariam a Josepho post partum Christi cognitam volebant*. Sed hujus decreti confirmandi ea Siricij maxima ratio fuit, quia a Nicæna synodo sancitum erat.

Quæ videlicet per baptismum percipitur. Quocirca Ferrandus diac. in Breviario n. 3 hoc decretum velut ex concilio Zellensi laudans, illud planius ita reddendum judicavit: *Ut qui post baptismum seculari militiæ nomina dederit, ab ordinatione arceatur*. Similiter et concilium Toletanum anno 400 habitum can. 8 sancit: *Si quis post baptismum militaverit, et christianitatem sumperit, ut cingulum, etiamsi graviora non admiserit, si ad clerum admissus fuit, diaconii non acci-*

cingulum militiæ sæcularis habuerit, ad clerum admitti non debet.

IV. Ut mulierem, ^a id est, viduam clericus non ducat uxorem.

V. Ut is, qui laicus viduam duxerit, non admittatur ad clerum.

VI. Ut de aliena Ecclesia ordinare clericum nullus usurpet (*Nicæn. concil. c. 7, Antioch. c. 22, Sardic. c. 18 et 19*).

VII. Ut abjectum clericum alia Ecclesia non admittat (*Nicæn. concil. c. 5, Antioch. c. 6, Sardic. c. 16*).

VIII. Ut venientes a Novatianis vel ^b Montensibus,

piat dignitatem. Disciplinæ hujus in canonibus ad Gallos missis, quos Sirmondus et alii Innocentio, nos ipsi Siricio adjudicandos putamus, can. 4 ratio ista suggeritur : *De eo, qui militaverit jam fidelis militiæ sæculari, notitia est quod utatur publica libertate; quis enim potest illum custodire, quis negare vel spectaculis interfuisse, vel pecuniæ utilitate impulsus, a violentia et injustitia immunem esse non potuisse?* Quam ob causam Siricius in epistola 1, ad Himerium, n. 13 et 14, nullum ad clerum admittit, nisi qui vel ab infantia, vel in graudiori ætate, eo ipso tempore quo baptismum suscepit, sacræ militiæ in lectorum aut exorcistarum numero nomen dederit. Adeo irreprehensum voluere patres nostri, quisquis Dei obsequio consecraretur.

^a Quesn. suppressit id est. Decretum hoc et Ferrandus num. 3 sic laudat, *Ut mulierem clericus non ducat uxorem*, illudque totidem verbis Innocentius epistolæ suæ ad Victricium inseruit. Unde suspicio est, verba ista, *id est viduam*, ex marginali nota in textum irrepsisse. Ambigua quidem est mulieris vox, et interdu de femina viri ignara intelligitur; frequentius tamen maritatum sonat. Hinc Hieronymus epist. 83, ad Oceanum, pluribus ea de re prolatis Scripturæ testimoniis subjicit : *Mulierem, id est γυναικα, juxta græci sermonis ambiguitatem, in his omnibus testimoniis intellige*; moxque notat unius uxoris virum ita unius mulieris virum posse intelligi, *ut ad coitum magis referatur, quam ad dotatas tabulas*. Ita et Ambrosius licet lib. de Insult. virg. c. 5, n. 36, mulieris nomen non corruptelæ, sed sexus vocabulum esse propugnet, aliud tamen vulgo sonare non negat. Et ad hunc quidem vulgi usum ipse cum aliis episcopis infra epist. 8, ad Siricum, n. 3, sermonem accommodat, ubi legere est : *Per mulierem cura successit, per virginem salus evenit*. Eodem sensu et ad Vercellenses epist. 69, n. 35, ita scribit : *Per virum autem et mulierem caro ejecta de paradiso, per virginem juncta est Deo*.

^b Fossat. ms., *Montanis*. Epiphanius Ancorati capite 13 observat Novatianos Romæ *Montenses* (μοντησιος) vocari, nulla alia, ut videtur, nisi hujus epistolæ et alterius Innocentii auctoritate, cum memorata utrobique *Montensium* et *Novatianorum* nomina synonyma existimasset. Baronius ad annum 254, n. 38, primum nominis *Montensium* ortum inde repetit, quod Felicissimus schismaticus suos in montibus colligere cœpisset : eamque opinionem nisi putat Cypriani epistola 38, ubi is præsul Felicissimum comminatum narrat fore ut *secum in monte non communicarent, qui nobis* (hoc est Cypriano) *obtemperare voluissent*. At si ve Cyprianus sive schismaticus Felicissimus de monte ibi loquuntur, qui non Romæ, sed Carthagine situs erat. Donatistas vero Romæ hoc nomine nuncupari consuevisse locuples testis est Augustinus lib. de hæres. c. 69, ubi de illis ait : *Illi hæretici in urbe Roma Montenses vocantur*; est epist. alias 165, num. 163, n. 2 : *Ex Africa ordinatum miserunt, qui paucis præsidens Afris in urbe Roma Mon-*

A per manus impositionem suscipiantur, ^c præter eos quos rebaptizant.

3. Præterea quod dignum et pudicum et honestum est suademus ^d, ut sacerdotes et levitæ cum uxoribus suis non coeant (*Æneas Paris. lib. cont. Græc. c. 102*): quia ^e in ministerio, ministerii quotidianis necessitatibus, occupantur. Ad Corinthios namque sic Paulus scribit, dicens : *Abstinete vos, ut vacetis orationi* (1 Cor. vii, 5). Si ergo laicis abstinentia imperatur, ut possint deprecantes audiri : quanto magis sacerdotes utique omni momento paratus esse debet, munditiæ puritate securus, ne aut sacrificium ^e offerat, aut baptizare cogatur? Qui si contaminatus fuerit

tensium seu Cutzupitanorum vocabulum propagavit. Sic nimirum eos Hieronymus in Chronico ad annum 360 appellatos tradit ab Ecclesia, quam Romæ primam in monte habere cœperunt : non in ipso quidem montis vertice, sed in ejus sinu, ut Opiatus lib. ii explicat his verbis : *Locum ubi colligerent (Romæ) non habebant. Sic speluncam quamdam foris a civitate gradibus sepservunt, ubi ipso tempore conventiculum habere potuissent, unde Montenses appellati sunt*. Quocirca Honorius imp. Cod. Th. lib. xvi, tit. 5, leg. 42, istud edicit : *Omnia, quæ in Donatistas, qui et Montenses vocantur, etc.*

^c Quesn., *eo quod rebaptizant*. Nostri quoque mss. ex eo quod rebaptizant, nisi quod in uno exstat rebaptizent, et in altero rebaptizentur. Vera hujus loci lectio et intelligentia ex Innocentii epistola 2, n. 11, repetenda est. Ex utraque discimus non Montenses seu Donatistas tantum, sed et Novatianos rebaptizare ad se venientes consuevisse. Hoc ipsum confirmant tum apud Ambrosium auctor comment. in 1 Cor. i, 14, tum Cyprianus sub initium epistolæ 73, ad Jubaianum, citatus ab Augustino lib. iii de Baptismo contra Donat. c. 10. Eos autem qui rebaptizati fuerant, Innocentius loco citato nonnisi *sub longa poenitentia satisfactione* admittit, adeoque a clero arceat. Neque etiam permittit Carthaginense V concilium can. 11, *ut unquam ad clericatus gradum promoveantur*. Idem sancit et Leo epist. 16, ad Januarium, et Felix II epist. 11, c. 5, n. 8.

^d Duo mss., *suademus sacerdotes et levitas*. Alii duo, *suademus quid sacerdotes et levitæ*.

^e Ita unus ms. Colb. faventibus cæteris. Nam vetus Corb. exhibet, *in ministerium ministerii in quotidianis*. Duo alii cum Fossat. quos et Merlinus sequitur, *in ministerio ministri quotidianis*. Quesn. suppressa ministri voce retinuit *in ministerio quotidianis*. Crab. ejusdem vocis loco præter veterum codicum fidem substituit *divino*, ac legit, *in ministerio divino quotidianis* : quæ lectio exinde in edit. Rom. et concil. obtinuit. Non displiceret, *quia hi ministri ministerii quotidianis*. Simplicior ac planior est hæc Innocentii epist. 2, n. 12, *quia ministerii quotidiani necessitatibus occupantur*. Inter illas autem necessitates, quæ continentis legem memoratis gradibus imponunt, hanc Siricius epist. 10 recenset, *ut Deo nostro in his quæ Quotidie offerimus* (et quibus ministrant diaconi) *sacrificiis placeamus*. De eadem re Carthaginense II concilium can. 2 sic loquitur : *Concedet sacrosanctos antistites et Dei sacerdotes, necnon et levitas, vel qui sacramentis divinis inserviant, continentes esse in omnibus : quo possint simpliciter quod a Deo postulant impetrare*. Ubi obiter observare est, *sacerdotum Dei* vocabulo, quo vulgo ab antiquis episcopi designantur, presbyteros ab hoc concilio enuntari.

^f *Abest vos* ab omnibus mss. sed in epistola 2 Innocentii exstat.

^g Quesnellus, qui *offerre* hic legit, dissert. 15, c. 5, n. 9, leviuscule sugillat hunc locum, quasi edicatur sacerdos omni momento cogi posse ad offe-

caruali concupiscentia, quid ^a faciat? Excusabit? Quo pudore, qua mente usurpabit? Qua conscientia, quo merito hic exaudiri se credit, cum dictum sit: *Omnia munda mundis, coinquinatis autem et infidelibus nihil mundum* (Tit. 1, 15)? Qua de re hortor, moneo, rogo, tollatur hoc opprobrium, quod potest jure etiam gentilitas accusare. Forte ^b hoc creditur; quia scriptum est, *Unius uxoris virum* (1 Tim. III, 2). Non ^c permanentem in concupiscentia generandi dixit, sed propter continentiam futuram. Neque enim integros non admisit, qui ait: *Vellem autem omnes homines sic esse, sicuti et ego* (1 Cor. VII, 7). Et apertius declarat dicens: *Qui autem in carne sunt, Deo placere non possunt. Vos autem jam non estis in carne, sed in spiritu* (Rom. VIII, 8).

4. Hæc itaque, fratres, si plena vigilantia fuerint ^B ab omnibus observata, cessabit ambitio, dissensio conquiescet, hæreses et schismata non emergent, locum non accipiet diabolus sæviendi, manebit unanimitas, iniquitas superata calcabitur, charitas spirituali fervore flagrabit, pax prædicata labiis cum voluntate concordabit: pax utique Dei nostri, quam Salvatore ipse jam proximum passioni servandam esse præcepit (Joan. XIV, 27), et hæreditario nobis jure reliquit, dicens: *Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis* (Philip. II, 2 et 3): et dictum Apostoli (1 Thess. II, 4), ut unanimes, unum sentientes, permaneamus in Christo, nihil per contentionem

rendum: cum natus ejus intellectus sit, sacerdotem ^C ad offerendum aut baptizandum omni momento paratum esse debere. Qua in sententia nihil absurdum, aut falsi, si nullum sit momentum, in quo ad baptizandum cogi possit.

^a Unus e mss., *quid faciat excusare?* Non displiceret, *quid valeat* (supplendo eum) *excusare?* Alter, *quid faciet? quid excusabit?* Alius, *qualiter se excusabit?*

^b Vocula *hoc*, in vulgatis ommissa, revocatur omnium mss. auctoritate: quasi diceretur, Forte hoc, quod illicitum prædicamus, creditur licere. Istud etiam Innocentius ita epist. 2, n. 12, expressit: *Sed forte licere hoc credit, quia scriptum est.* Quo in loco aliisque similibus liquet, Innocentium Siricii interpretem egisse, et quod ille strictim atque obscurius scripserat, paulo explicatius atque nitidius enuntiare studuisse: adeoque verum Siricium Innocentio, non hunc Pseudo-Siricio prævisse. Glossema autem sapit, quod apud Quesn. hic legitur: *Forte creditur posse presbyterum, vel potius debere uxorem habere, quia scriptum est.* Nil certe in nostris mss. aut etiam in exemplaribus ejus codicis quem ille vulgavit, quidquam simile reperimus.

^c Edit. Rom. et concil. præter Merlin. *permanentem*. Rectius alii libri, *permanentem*, videlicet dixit vel intellexit (qua loquendi ratione Ambrosius epist. 63, ad Verzell., n. 62, ait, *Habentem enim dixit filios, non facientem*): sed propter continentiam futuram, qua ei non licet conjugium iterare, qui sacerdotium quaerit; aut si iteravit, hanc dignitatem sperare. Mox laudatam Ambrosii epistolam videsis.

^d Quesn., *canonum*. At cæteri omnes libri, *canonibus*, vel mendose *canones*.

^e Unus e mss. Colb. cum Quesn., *quæ... pertrahat*. Verius alii libri, *qui... pertrahant*. Cum misericordia, qua labentibus porrigitur manus, conjungendum esse adionemur iudicium, quo caveatur ne ii quibus porrigitur manus, currentem secundum canonis rationem secum pertrahant in ruinam, et ipsi

nobis, neque per inanem gloriam vindicantes, nec hominibus, sed Deo nostro salvatori placeamus. His præceptis omnibus si fideliter voluerimus obedire, (Philip. IV, 7) custodiet Dominus corpora nostra et animas nostras in diem, qua redditurus est unicuique secundum opera sua (Rom. II, 5). Si quis sane inflatus mente carnis suæ, ab hac ^d canonis ratione voluerit evagari, sciat se a nostra communione seclusum, et gehennæ pœnas habiturum.

5. Præterea misericordia cum iudicio esse debet. Talibus enim oportet labentibus manum porrigere, ^e qui sic currentem non pertrahant in ruinam. Data Romæ ^f in concilio episcoporum 80 sub die 8 idus Januariæ post consulatum Arcadii augusti et Bau-tonis v. c. cons.

MONITUM IN EPISTOLAM SEQUENTEM.

I. *Quibus primario scripta sit.* — Epistolam illam non modo collectionis Isidori, sed et alterius antiquioris, quam Hispanam vocamus, codices exhibent. Quod num. 2 legitur, « Etiam de longinquo veniant ordinandi, ut digni possint et plebis et nostro iudicio comprobari, » indicio est, eam ad illos episcopos scriptam esse, quibus ordinare « extra conscientiam sedis apostolicæ » non licebat, hoc est ad eos, quibus superior epistola 5 primario scripta est. Neque tamen idcirco falsa, etsi non primaria est quæ nunc obtinet, illius inscriptio. Eo enim jure « orthodoxis per diversas provincias, » quo proxima « fratribus et conepiscopis per Africam » inscribi potuit. Nempe Siricium omnium ecclesiarum curam ad se pertinere pro certo habens, decessores

canoni exitum afferant.

^f Quesnello dissert. 15, c. 5, n. 10, id objicienti, *Non memini me umquam legere epistolam antiqui alicujus pontificis Romani, quam Romæ datam, vel in concilio episcoporum, in fine notaret, Stephanus Baluzius pag. 1354, exempla in memoriam revocat tum epistolæ Hormisdæ ad Anastasium imp. per Theopompum et Severianum missæ, tum epistolæ Joannis II, ad Justinianum augustum, tum aliarum duarum Gregorii Magni, quæ Romæ datæ ad calcem notantur. Præterea quomodo hæc epistola Italici primum scripta, et Afris postmodum missa Romæ data in concilio 80 episcoporum ad calcem notatur, ita et aliam huic similem Damasi epistolam 3, quæ Illyrici episcopis primario scripta, etiam Orientalibus deinde missa est, prænotari legitimus Exemplum synodi habitæ Romæ episcoporum 93. Id vero quod una præ se fert in fronte, alteram ad calcem exhibere quid repugnat? maxime cum quæ ad auctoritatem conciliandam in fronte præfigitur nota, eandem pari ratione ad calcem rejecta conciliet. Papebrocius autem in Propilæo, pag. 60 d, novos consules sæpius ante anni exordium publicari solitos, adeoque nec Siricio Januarii 6 die ignotos fuisse pro certo ponens, chronicas illas notas rejicere non dubitat ut adulterinas. Sed hunc Tillemontius to. X, pag. 791, refutat, et Ausonii, Saturnini, etc. exemplis ostendit, tunc circa anni dumtaxat exitum detectos fuisse consules, eosque Romæ Januarii 6 die ignorari facile potuisse. Quod si aliis annis contigit, nominatim anno 386, quo Honorius quatuor mensium infans et Evodius Maximo tyranno addictus consules creati sunt, concedendum est minime acceleratam esse eorum promulgationem. Visuri sumus et infra Innocentii epistolæ 29 et 31, tametsi 27 die Januarii anni 417 conscriptas, post consulatum Theodosii VII et Junii Quarti consignari. Quod indicio est, Innocentium tunc temporis novos consules Honorium et Constantium ignorasse.*